

Sanctuarium

Paoletti, Agostino

Coloniae Agrippinae, 1677

In Festo S. Jacobi Apostoli. Hic sanctus Apostolus alter Cæsar vecari meretur, quia & virtute gladii tanquam belli dux dimicavit, & per librum docuit tanquam magister? ac proinde meritò de ipso dici ...

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-55680](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-55680)

Dei imitatores ! Hic enim vere zelans zelavit legem Dei.

24. Quid ultra dicemus? Tandem igitur dilecto discipulo suo Eliseo pallium suum post se relinquere voluit, ut eidem pro Divini honoris defensione zelam demonstranti, adversus omnes inimicos terreneos & infernales scuti loco deferriat; hi namque dum eum veste mea indutum conspexerint, ipsam non jam Eliseum esse credent, sed quod ego ipse sim existimabunt, & expavescentes terga mox vertent: Propterea Elias in calum ascendens (inquit Chryostomus) nihil aliud quam melorem discipulo reliquit; Cum haec, inquit, cum Diabolo pugnavi, & tu contra illum armatus haec capies; Quamprimum enim hanc vestem meam indueris, Idololatriæ perterriti & confusi remanebunt. Neque deinceps falso & ementito Deo suo Baal vel altaria erigere, aut in erectis victimas sacrificare praesument. Porro hunc habitum, quem Eliseo in perpetuum momentum memoriam suam reliquit, filii quoque sui Religiosi Carmelitani haereditarunt, estque ille qui tanta cum devotione fidelibus dispensatur, à gloriosissima Dei genitrice & Virgine Maria Beato Simoni Stochio, Anglico Generali

Carmelitano hisce pariter verbis donatus: Dilectissime fili, recipe hoc tui ordinis Scapulare, mea Confraternitatis signum, tibi & cunctis Carmelitae privilegium, in quo quis moriens aeternum non patietur incendium. Ecce signum salutis, salus in periculis, foedus pacis & pacti sempiterni. Ehem quories legi, quories audivi diversos confidenter dicentes, pallus sum ab inimicis Allessinum, variæ mihi in sylvis structæ fuerunt insidiae, explorati fuere & sclopetis in me globi, nec tamen vel minimum exinde nocumentum accepi, multa me non tetigerunt, alii verò licet tetigerunt, non tamen laeserunt, adeo ut vitam meam multis titulis & variis vicibus huic sancto Carmelitano habitui in acceptis referre debeam. Legite libros in hanc rem & argumentum copiosè scriptos, & prodigia ac miracula sine numero reperietis. Unde si securi vivere, & inimicos temporales & corporales superando remanere vultis illæsi, de hoc sancto Eliæ & Beatissima Virgine Mariæ de monte Carmeli habitu vobis prospicite; Hoc scuto impenetrabili pectora vestra armate; Nam tanquam scutum fortè & invictum vos proteget à mundo in hac vita, & à inferno in hora mortis vestræ, Amen.

Ioan. de Carib. t. 7. 17. home

SERMO VIGESIMUS

IN FESTO

S. JACOBI APOSTOLI.

Ecce testem populis dedi eum, ducem ac praeceptorem Gentibus, Isai cap. 55.

Tituli qui honorem & gloriam præ se ferunt, iis duotaxat aptè conveniunt, qui illos justè fuere promeriti auro virtutum, & generosorum heroicorum facinorum pretio illa comparando: Titulus enim est index cuiuscuque operis. Hinc Pompejus licet Domitium in Licia præliando devicisset, Imperatoris tamen titulum acceptare recusavit, eo quod illum nequaquam promeruisse crederet, negavit se eum honorem admitturum quamdiu hostium vallum staret circum. Julius quoque Cæsar cum à populo Romano

manò tanquam Rex salutaris esset, hunc sibi honorem vendicare recusavit, eo quod sibi, se honorem istum sufficientibus meritis minimè conquisivisse, persuaderet: Cæsar, inquit, sum non Rex, maluit privatum nomen quam Regium. Ob hanc eandem rationem Tiberius contumeliæ loco accepit, dum Domini titulo à quodam maclaretur: Cuidam à quo fuerat Dominus appellatus denuntiavit, ne se amplius contumeliæ causa nominaret. At verò qui generositate sua patrarorumque facinorum heroicorum præstantia gloriosos sibi titulos acquisiverunt, illos

Plur. in vit Cæs.

In Polyantib. v. Honor.

minimè erubescunt: Sic Alexander haud inuitus audivit, se per antonomasiam dici Macedoniae Heroem atque Monarcham. Hercules qui Hydras vicit, dilaceravit leones, dracones occidit, Tauros aliasque ferocissimas bestias superavit, monstrorum domitor passim ab omnibus fuit appellatus. Aeneas ob charitatem erga Anchisen patrem suum exercitam, nec non ob exhibitam militibus suis pietatem Pii nomine, omni jure honoratus fuit. Cræso cujus facultates omnem excelsere mensuram, cujusque aurum numerum nescivit, divitis titulo à toto mundo acclamatum fuit: Scipio qui dextra suæ robore universam Africam subjugavit, à senatu populoque Romano Africani cognomentum accepit. Caesar appellatus est Dictator perpetuus, Cato Magnus, Octavius Augustus, Seneca moralis, Ulysses astutus, Helms Trismegistus, Solon sapiens, Lycurgus Legislator, Plato Divinus, Aristoteles Philosophus, Archimedes Mathematicus: Duo Franciæ & Hispaniarum Reges tanquam potentissimi totius Europæ Monarchæ glorioso singuli titulo honorantur, dum hic Catholici, alter verò Christianissimi titulum passim ab omnibus audiunt. Et quis est qui nesciat, ipsos quoque Doctores Ecclesiæ honorari denominationibus, meritis & virtutibus ipsorum aptè correspondentibus? Sic Gregorius Magnus appellatur, Hieronymus eloquens, Augustinus literarum Pater, Ambrosius mellifluus, Chrysostomus os aureum, Bernardus contemplativus, Dionysius Areopagita, Thomas de Aquino Angelicus, Thomas de Villa Nova Eleemosynarius, & alii, aliis similibus honorificorum titulorum nominibus condecorantur, prouti cuiusque meretur vitutis activitas. Enim verò quid vobis, & Auditores, de ipsismet sanctissimis Apostolis imaginamini, qui sacra fidei dogmata disseminarunt, qui Orthodoxam fidem proprio sanguine fecundarunt, qui sanctum Jesu Christi Evangelium in Europam, Africam, Asiam, & Americam deportarunt, nunquid & hi titulos habuerunt excellentissimis prerogativis suis, nec non quas ad majorem Dei gloriam, & totius mundi salutem operati sunt, gloriosis actionibus & operibus suis conformes & proportionatos? Habuerant utique: & quidem Petrus appellatus fuit *Cephas* quod idem est, quod Petra, item *Bar jona*, id est *filius Columba*: Paulus vocatus est *vas electionis*: *Vas electionis est mihi iste*. Andreas virilis, quia *dominus pendebat in Cruce*. Joannes dilectus: *Hic est Discipulus ille quem diligebat Iesus*. Thomas Dydimus, vel Fides: *Dominus meus & Deus meus*. Mattheus Levi: *Vidit Iesus hominem sedentem in telonio, vocavit eum*. Jacobus Minor, Justus: *Iacobus cognomento Iustus*: Philippus supernorum amator, quia *Philos* idem est quod *Amator*, & *per idem* quod *super*, quasi rerum supernarum amator. Bartholomæus filius suspendentis aquæ à Bar, quod est filius, & *pholos*, quod idem significat quod summitas, denique *Mois*, id est, *Agas*, *Simon, Zelotes*. Thaddeus etiam Judas dicebatur, quod nomen idem denotabat, quod *Cassio*. Mattheus idem est quod *Evangelista*. Tandem verò sanctus Jacobus, cujus hodie solennitatem Ecclesia festivo celebrat, à Christo *Zanerges* appellatus fuit, estque nomen hoc idem quoad significationem quod *filius minor*. Theophylactus ei imponit titulum Principem Apostolicæ legionis, dum ait: *Exiit cum Dominus Principem super legiones Apostolorum*: Et quidem universa Hispania hunc eundem Apostolum celebrat & conclamat tanquam Architegum suum generosissimum & invictissimum suum Athletam: *O Rex & dux Hispaniæ, sanctissime Iacobe, qui inter Apostolos primatum tenens, primus eorum martyrio est laureatus*. Enim cum ut à principio diximus, titulus sit *dux* cuiusque operis, manifestum est, quod egregia opera à S. Jacobo patrata perspicue satis expectant, ipsum esse generosum exercituum Apostolorum & militiæ Christianæ ducem: Immo magnum quoque magistrum, qui doctrinam nos docuit Evangelicam. Quod utrumque minus clarè exprimitur in assumpti Themas verbis ex Isaia de promptis: *Ecce dux enim ducem ac praeceptorem gentibus, utrumque enim munus & ducis & magistris perfectissime adimpleat*.

2. Porro exercitus sine duce, est veluti corpus quoddam sine spiritu: Militaris turba sine duce, ut sine spiritu corpus. Unde Epaminondas ejusmodi exercitum comparare solebat bestiae capite destitutæ dicens: *Exercitus sine duce, magis na bestia est sine capite*. Talis utique futura fuisset militia Apostolica, nisi capitis & ducis loco generosum & invictum habuisset Jacobum. Apost. utpote sub cuius directione fallax esse ostendebatur axioma illud sine dictum milite, quo dici solet: *Armorum exitus semper incertus & timidi*, siquidem milites sub S. Jacobo disciplina conscripti Leonino corda praediti orant, ac proinde de suis reddebantur victoris locuri. Et quidem tamen si Democritus dicit: *Non*

Ab. 9.
v. 15.
Iac. de.
vor.

verbis vincuntur hostes, sed armis. Hi tamen Catholicae fidei inimicos armis superabant solius verbi divini, quippe penetrabilis est verbum Dei omni gladio ancipiti. Verum enim verò qua ratione fieri poterat, ut invictus Dux Jacobus solus cum septem militibus quos in Hispania sub vexillum Crucis conscripserat, scilicet Basilio, Calocero, Pio, Chryfogono, Theodoro, Athanasio, & Maximo, tot innumera subjugaret infidelium millia, eademque devicta, & legis Evangelicæ vinculis adstricta & alligata, in glorioso orthodoxæ fidei certu ad Christum adduceret? Fortè præceptum istud tenaciter observavit, quo dicitur: In magna paucitate contra magnam vim hostium, artificio magis quam viribus decertandum est? Imò verò illi à Luciano tradita regulæ militari firmius inhaerit, qua Dux & Capitaneus ut pote intrepidus & invictus animo obarmatus, exercitum suum præire jubetur: *Prima Ducis virtus primus inire manus.*

3. Etenim ob hujus invicti toboris sui quo præditus erat respectum, Christus ipsum ad generosum hoc elegit officium. Christus enim Dux erat S. Ecclesiæ generalissimus, ac proinde Propheta dixit: *Et tu Bethleem terra Juda, nequaquam minima es in principibus Juda, ex te enim exiit Dux, qui regat populum meum Israel.* Quis enim est Dux ille generalis de quo hoc loco Propheta loquitur, nisi Verbum Incarnatum? Teste S. Hieronymo, qui legi: *Ex te nascetur Christus.* Et Remigio, qui dicit: *Dux iste Christus est.* Porro uxor Zebedæi filios suos Joannem & Jacobum virili animo & spiritu præditos esse cognoscens, eosdem Christo tanquam Duci generalissimo & Archistratego præsentare & recomendare statuit, ut illos veluti Capitaneos & Decuriones in suam militiam conferberet, unumque illorum ad dexteram, alterum verò ad sinistram collocaret, ut illos hac ratione in quibusvis occurrentibus casibus fideles haberet ex utroque latere assistentes. *Dic ut sedeant hi duo filii mei, unus ad dexteram tuam, & unus ad sinistram in regno tuo.* Hanc etenim fuisse mulieris hujus intentionem optime notavit Chrysostomus dicens: *Cæperat dicere intra se: Ecce Rex caelestis descendit ad regna tartarea, ut Regem mortis destruat: Cum autem victoria sua consummata, quid aliud restat nisi ut regni gloria subsequatur. Ecce igitur ipsos ad præstandum expeditos & promptos. Verum responsum quod accipiunt, auscultate: Potestis inquit Christus, bibere Calicem quem ego bibiturus sum? Quasi diceret: Ge-*

nerosum & intrepidum animum vestrum & Jacobo & Joannes satis quidem mihi perspectum habeo, verum tamen sciendum vobis est, quod esse militiæ Christianæ ducem, non omnibus conveniat, est enim maximi ponderis & momenti officium, & munus valde laboriosum, unde ad epotandum Calicem parati esse debetis: *Potestis bibere calicem quem ego bibiturus sum?* Oblecto vos, quoniam sine calicem hunc illis epotandum offert? Scio quidem Neroni hunc fuisse consuetudinem, quod quotiescumque cyathum aliquem chrystallinum ebiberat, eundem mox in terram allisum confringeret, ne ullus eadem cyatho è quo biberat, labia sua admoveat præsumeret: *Ne quis unquam ex eis biberet.* Fortè illos ad prælium excitare & animare volebat, pro uti Philippus Rex Franciæ faciebat, qui cum Othone Imperatore præliatus, vinum generosissimum militibus suis ebibendum prius propinavit, ut spiritus illis adderet, & generosi animi ausus? *Bibite ex hoc, commune aut laudatissimæ mortis, aut victoria poculum erit.* Vel fortè imitatus est Agelilaum Lacedamoniorum Regem, qui dum mensæ accumbens craterem ebibisset, eundem vino denuo adimpleri, & ejus quem ex Aulicis aut Convivis suis dilectissimum habebat propinari faciebat. Quasi salias, quæ in hanc rem adduci possent, rationes libens pertranseo, hucusque Scripturæ intelligentiam per introductam historiam quandam ab Herodoto relatam penetrare conabor.

4. Postquam Ægyptus in summa tranquillitate & libertate constituta esset, duodecim totius Ægypti præcipui primates, ejus potiti sunt imperio, ita ut singuli singulis Ægypti provinciis aut regionibus præessent. Hoc autem regimen cum hoc expulso pacto adorabatur, ut videlicet deinceps neuter illorum alterum bello peteret, aut molestias aliquas infereret, sed potius in optimæ amicitiae integerrimo foedere perpetuo viverent, quod ut tantò facilius assequerentur, per mutuas contractas nuptias idem foedus sanguinis communionem stabiliret: *Isti juncti inter se affinitatibus regnabant, factionibus intus, ne mutuo auferre imperium conarentur, neve quis plus alio quippiam obtinere quæreret, sed ut essent inter se quam amicissimi.* At verò quia ambitio, & emolumentum populi studium duæ sunt effrenæ bestiae, quæ nunquam exsatiari possunt, idè in deteriora deinceps fuere prolapsi; tandem verò post multa litigia mutuo inter se decreverunt, suum ad

Petrar. Dial. 38.

Caustin. in Poly. hist. symb. l. 3 n. 51. A. 1214.

Herod. in Eusep. l. 2

oraculum accipere refugium, ut ejus arbitrio decideretur, uter illorum tanquam caput & Monarcha toti deinceps dominaretur Aegypto, à quo hoc obtinere responsum. *Qui in templo Vulcani area phiala libasset, eum totius Aegypti regno potiturum.* Quam obrem certò quodam die omnes duodecim Deo sacrificium libaminis oblaturi abibant; Cum ecce Sacerdos incipiens à primo usque ad undecimum singulis phialam auream libandam obrulit; cumque tandem ad duodecimum usque, qui Psammiticus erat, ordo pervenisset, phiala aurea quæ illi præferretur præsto non esset, ne aliis quoad devotionem irreligiosior, aut minor esse videretur, acceptam è capite galeam æream vino implevit. *Porrexit eis Pontifex aureas phialas: Ibi Psammiticus, qui postremus eorum stabat, cum non haberet phialam, detractam sibi aream galeam tenuit, libavitque.* Hacque ratione inter omnes alios totius Aegypti Rex declaratus fuit. Enimvero si scire volumus, quiskam inter duodecim Apostolos dux militia Christianæ sit declarandus, ad divinum confugiamus oraculum, quod utique nobis respondebit; Eum præficiendum esse, qui è phiala ferrea libaverit vel biberit: *Qui area phiala libabit.* Idque Salvator dicere voluit, quando velut divinum oraculum Jacobo & Joanni honores prædictos per matrem postulantibus: *Dic ut fedean &c. protinus respondit: Potestis bibere calicem quem ego bibiturus sum?* Etenim Jacobus omnium primus est qui è phiala bibit, qui in galea ferrea sacrificavit, id est, qui detruncato sibi per ferrum capite, tanquam verus Christi martyr motions semetipsum Deo vivo & vero in testimonium fidei sacrificavit. Atque ideò quando Christus illis dicentibus: *Possumus, confestim* subjunxit: *Calicem quidem meum bibetis,* his verbis sanctum Jacobum, utpote qui primus Apostolorum effectivè semetipsum Deo sacrificavit & martyri phialam ebibit, si non Regem, saltem ad minus militiæ Apostolicæ ducem declaravit: *Jacobus qui primus in arenam profudit, manusque cum hoste confixit, Christiana phiala principum sibi acquisivit.*

5. Magnus Patriarcha Jacob ex hac vita migraturus, cunctis filiis suis, qui eum consolaturi ad ipsum venerant, benedictionem impertivit, singulisque, quæ his sigillatim eventura erant, certò prædixit: *Congregamini, inquit, ut annuntiam qua ventura sunt vobis in diebus novissimis.* Postquam autem futurus evenurus Ruben, Si-

meoni & Levi prædixisset, conversus ad Joëlem eadem est vacinatus, ex ejus super se semper assecuratam esse gentem prælatricem, & in particulari genero illustimos belli Duces: *Non auferetur sceptrum de Juda, & dux de semine ejus donec veniat qui mittendus est.* Certissimum est quidem, quod sanctus hic mortens senectio non casualiter aut fortuito, sed cum fundamento & ratione, mentem habens à Spiritu sancto illuminatam vacinatus fuerit. Venuntamen scire cuperem, quam ob causam felix hoc augurium Judæ potius, quam aliis fratribus illius accidit? Mihi namque videtur honorem istum Simeoni & Levi potius debituum fuisse, utpote qui fuerant migeri, prout invictis eorum dominum satis superque probavit, in herico ad facinore quod patrarunt, quando in urbem Sichem ingressi, ubi se sunt de illa turba locuti suæ injuria: *Arreptis duo filii Jacob Simeon & Levi fratres Dina gladius: ingressi sunt urbem confidenter, interfeceruntque omnibus masculis domus de domo Sichem proorem suam.* Quis unquam audivit facinus aliquod memorabile? Hicce regitur meritò præ omnibus aliis acclamandus & deferendus fuisse Regis vel Ducis titulus, non vero Judæ. Respondet Petrus: *Prædicat excellentiam fortitudinis, quod ut Leo hostes suos debellaturus esset; ac proinde sanctus Seneculus prius dixerat: Manus tua in cervicibus inimicorum tuorum.* Hebræus legit: *In cervice, in hominum, Theodoretus, volebatque dicere: Subjugabis tibi inimicos tuos.* Unde Petrus: *Et tempus est in ipsa Tribu Juda, statim post mortem hujus hunc enim monitum Dei ducem secuta abas tribus debellarunt hostes suos.* Atque ideò declaratus est Dux & una cum ipso omnes ex ejus tribu descendentes. Laudabilis equidem est hæc Petri resolutio, non disiteor, veruntamen non displiceat vobis præter hanc audire aliam expositionem. Hugonis Cardinalis proposito nostro magis accommodam, si tamen prius dignanter auscultaveritis, quod de Alexandro Magno Macedone scriptores referunt. Hi etenim rationes inquirunt, ob quas hic Heros gloriosum hunc titulum, quo Magnus passim ab universo mundo appellatur, sibi comparavit. Et quidem nonnulli ex illis volunt, Alexandrum gloriosum hunc titulum sibi adscivisse, eo quod dum cum exercitu suo proficisceretur in Persidem, pervenissetque usque ad mare Pamphiliam, nec esset qui illud primus ante omnem exercitum

Idem ib.

Idem ib.

Diad. de Baeza l. 3. c. 4. i. in Evang.

Gen 49. 1.

Handwritten notes in red ink on the left margin, including 'XVI' and other illegible characters.

trajicere auderet; ipse primus omnium hoc facinus sibi vindicaret, seque periculo exposuerit, quem proinde strenue & intrepidè præeuntem universi alii milites animosè sunt subsequuti: Nam & Alexandri Magni ductu, mare Pamythiense fecit, & iter aperuit, cum Deus ejus operà ad destruendum Persarum imperium uti decrevisset. Hoc supposito, nunc velim Hugonis expositionem attentis auribus auscultetis. Hic namq; doctissimus Cardinalis existimat, Judam & omnes ab ejus progenie descendentes, declaratos fuisse à Patriarcha Ducis Israelis, eò quod eo tempore quo exercitus Israeliticus, Pharaone illum diris modis persequente per mare rubrum Moysè duce transiret, nec erat qui primus maris semitas, ob mortis inde conciliandæ formidinem ingredi auderet; Judas intrepidè animo primus liquidum maris iter ingressus fuerit, hocque generoso ausu cunctos ad se sectandam animavit, quasi dicendo: Me ducem omnes sequamini, omnem ponentes metum, de felici hujus transitu successu nequicquam dubitate, ego præcedam & ducatum vobis præstabo. Hunc igitur tam generosum ausum, & facinus profluo heroicum, inquit præfatus Cardinalis, censuisse Jacobum Patriarcham dignum esse, quod titulo Ducis cunctarum aliarum tribuum remuneraretur: Quia scilicet primus introivit mare rubrum post Moysen. Et Pelbartus: Tribus Juda inter alias tribus filiorum Israel maximam gloriam promeruit, eo quod Moysè percutiente mare & facta maris divisione, intravit, ejus quoque exemplo alia tribus secuta sunt per turmas suas; & propterea illi tribus Jude Deus contulit specialem super omnes gloriam & dignitatem, quod videlicet ex illa deberent elegeri Reges Israel. Enimvero quisnam ex omnibus duodecim Apostolis primus fuit, qui mare rubrum proprii sanguinis in martyrio petransivit, præterquam S. Jacobus? Quis primus extitit qui alios ad procellosas & sanguinolentas undas penetrandas & transeundas animos fugessit, præterquam S. Jacobus? Illi igitur soli debetur, & dandus erit gloriosus generosi & invicti Ducis titulus. Cumque mare rubrum martyrii longè fuerit alio mari rubro Palæstinae periculosius, de glorioso hoc nostro Apostolo potiori jure quam de Juda dici debet: Deus contulit ei specialem super omnes gloriam & dignitatem. Denique si Judas ob facinus prædictum declaratus fuit Dux duodecim tribuum, Jacob, meretur titulū Ducis duodecim Apostol.

6. Pelsæpè intra memetipsum sollicitus fui investigare rationem & finem ob quem impius Tyrannus Herodes, qui Ecclesie fideles tantum crudelitate persequeretur, totum fel & choleram suam ad versus sanctum Jacobum Apostolum potius evomuerit, quam contra alios dum hunc ante omnes in carcerem conjici, & mortis supplicio affici iussit. Quod si præter Jacobum nullus alius fuisset, cui Herodes potuisset inferte sævitie suæ molestiam, dicere quis posset, quod ictus ille à sufficienti divisione, in neminem præterquam in ipsum cadere potuisset? nunc autem ratio isthæc non valet, cum extra omnem controversiam sit, plurimos alios fuisse Christi discipulos, in quos tyrannica Herodis inhumanitas sævitie potuisset. Et tamen Missit Herodes Rex manus, ut affligeret quosdam de Ecclesia? occidit autem Jacobum fratrem Joannis gladio? ac demum videns, quia hæc in S. Jacobum exercitata barbaries placeret Judæis, apposuit, ut apprehenderet & Petrum, cui igitur tota Herodis, aliorumque Hebræorum malitia in solum Jacobum conversa fuit? Curiosus est per omnem modum iustitias ille naturalis, quo Cervi imbuti esse dicuntur? dicit enim Plinius, quod quando multi cervi simul sunt congregati ad fumen aliquod trajiciendum, unus eorum dem ad transnotandum aquas primus audacter ingreditur, secundus autem qui primum immediatè sequitur, capite suo in primum innititur, id quod tertius pariter imitatur, dum in secundum se inclinatur, quartus innititur tertio, quinto quintus, & sic de aliis, donec omnes sic, ut præfatur, à primo adjuti & animati, successivè feliciter transeunt: Maria tranant gregatim nantes porrecto ordine, & capita imponentes præcedentium clunibus, vicibusque ad terga redeuntes, scribit Plinius: adeoque si primus qui ducis primatum obtinet, periclitaretur, omnes pariter essent passuri naufragium. Cum igitur Herodes & Hebræi eam esse Jacobi generositatem probe factis agnoscerent, ut omnes alii fideles, in mari hujus mundi Pharisæarum contrarietatum ventis agitato trajiciendo ab ejus exemplo & invicto robore animos haurirent, & audaciam pariter & fiduciam conciperent, tota illorum furia & rabies in hunc sanctum Apostolum conversa fuit? Quasi persecutores dixissent: Tollatur è medio dux omnium cæterorum? eripiat vita soli Jacobo, cujus fortitudini & invicto robori omnes alii innituntur, hoc namque qui cæterorum primus dux est, prostrato, omnes alii sequa-

Act. Apost.
Ibid.

Pind. l. 8.
cap. 32.

*Pet. Bese-
satus in
fest. S.
Steph. 1.*

sequaces facile periclitabuntur? unde de eo dici potest. *Primus in hunc Oceanum se coniecit Iacobus primus suppliciorum, tormentorumque undas ingreditur, & impetum earum frangit* Hinc Bartholomaeus innuitur, *hinc Petrus & Paulus etc.* Ecce tibi igitur Iacobum, quasi cervum, omnium ceterorum fidelium fortissimum ducem,

7. Super eandem Herodis tyrannidem, de novo reflectentes, aliam quandam insidiamus ponderationem. *Occidit autem Iacobum fratrem Ioannis gladio.* Ecquidnam tibi O pessime Tyranne in hoc sancto Apostolo displicere potuit quod adversus ejus innocentiam tanta crudelitate & rabie furere incipias? Num forte actiones tuas reprehendit? Num tua forte praecepta est praevicatus? An fortasse honorem tuum aliqua in te laesit: verum cheu rabigam intentionem tuam me allequi videtur, os etenim felle plenum dulcem salivam non expuet cogitationum autem suarum perversitatem, O Auditores unicus duntaxat Scripturae passus expressè manifestabit. Adonibezech in una cum Chananaeis & Pherezais societate adversus Israelis exercitum fortiter ac strenuè sese obarmabat, postquam autem in praelio quodam infelicissime pugnatus universus ejus exercitus dissipatus esset, in fuga salutis suae consulere voluit, verum Israelitis vestigia ejus strenuè consectantibus, infelix captus est, & in manus inimicorum suorum miserè re dactus. Unde textus facit ait: *Quem persecuti comprehenderunt.* Urautem crudelitatem suam talionis poena lueret, Israelicae summmitatem manuum ac pedum ejus amputarunt: *Cæcis summmitatibus manuum ejus ac pedum.* Unde & proprio ore confessus est, *sicut feci ita reddidit mihi Deus.* Nonnulli hujus loci expositores, nimirum Cajetanus, Abulenſis, Arias, Montanus, Vatablus, & alii dicunt, quod Adonibezech praefato non manus, sed major & principalis earum digitus, id est, pollex tarsi in manibus, quam pedibus de truncatus fuerit: *Apprehenderunt eum, & absciderunt pollices manuum ejus, & pedum ejus.* Cuperem hoc loco scire cur pollicem, non verò alium quandam digitum ei amputarint? Credo idè id ab iis factum esse, quia pollex inter omnes digitos manus principalior est, qui fortitudinem atque vigorem cunctis aliis ministrat, qui sine pollice difficulter & malè operari poterunt. Minores proinde digitus sine principaliori, id est, pollice perdiri sunt & nulli, sicut sine duce milites nihili fiunt. Ad propositum igitur praesens quis est qui Ecclesiam corpus quod-

Iud. 1:

ib. n. 7.

dam mysticè esse nesciat? Cujus caput Christus est, collum Maria, & sic deinceps de aliis membris consequenter discutendo. Porro manus sunt sancti Apostoli, quos Deus ad totamque admiraanda prodigia patrandi adhibet. Herodes igitur ut alios digitos ad laborandum proficere, ad sustinendum martyrium inhables reddita, efficiatque ne debita cum libertate & alacritate animi functionibus Apostolicis & Ecclesiae adhiberi possint, praecipuum manus hujus digitum, pollicem scilicet, qui ceterorum dux & Rector est detruat: *Occidit Iacobum fratrem Ioannis gladio.* Unde S. Joannes Chryllost. de eo *Cladis erat ut magnum manus ille obrulisset, cum in cap. etum interfecit Herodes, vj. s. s.*

8. Verum enim verò decapitando S. Apostolum, eundem quantum vis in viti & renitentes detruant Ecclesiae militæ ducem, & ab effectu in ejus martyrio sanguine, alii Christianæ militæ bellatores longè facti sunt generosiores & constantiores. Refert Alian. naturalem esse Elephantum proprietatem, quod domi fossam aliquam à venatoribus eis hoc sine praeparatam vident, ut in illam prolapsi nec ex ea erire volentes, venatoribus cedant in praedam, ut hoc periculum evadant, natura magistra & instructrix eandem fossam unam & suorum numero demittant, qui ceteris Elephantibus dorsum suum exhibet, ut super illo haud secus ac super ponte quodam reliqui libere & sine ullo periculo transseant. Demum verò postquam super dorso ejus omnes transferunt, unus eorum alteri in fossa haerenti pedem portigit, quem is proboscide sua circum volvens & stringens firmiter tenet, donec & ipse è tali fossa liberetur & extrahatur. Porro ut Elephantes Apostolici cum majori securitate transire possent fossam martyrii, Sanctos Jacobus velut Dux eorum primus se in eandem fossam demittit, aliiq; velut Elephas pontis loco intervit, ut ruitus atque securus transire possint sine periculo. De Elephantibus quoque Plinius refert, quod sint animalia fortissima & generosa, ac proinde superioribus sacculis, veluti tempore Machabæorum simul ad praelia deduci solebant. Rex Antiochus, quando ei cum Juda Machabæo dimicandum erat, in suo exercitu praesentes habebat Elephantes triginta duos: si tamen fortè fortuito detragati erant? aut alias ex aliquo casu obvio pavore aliquo correpti, ac proinde immobiles subsistentes ulterius progredi nonlebant, sanguinem eis, vel sanguinem Mori vel avatum liquorem

quorem exhibebant, ad cuius conspectum animi & generositate[m] pristinam reinduentes deposita lassitudine atque timore facti alacris intrepidus sese atque fortissimos demonstrabat: Sunt bellicosi & audaces nimis maximè cum eis in praelis sanguis uerba vel mori ostenditur, inquit Vincentius Belluaceus. Et quidem in Scriptura sacra expressè habemus, quod supradicti Machabæi ad Elephantes animandos & in furorem aliquid adigendos eadem in uentione fuerint usi: Et Elephantes ostenderunt sanguinem uræ, & mori ad acuendos eos in praelium. Alii quoque affirmant, quod quando liquor sanguineus mori vel uræ præsto non erat, & haberi non poterat, bovem & taurum quendam mactant, ut Elephas copiosum trucidati bovis sanguinem maneatens, resumeret animum, & rupto omnis timoris fræno ferocire, & in litagem inimicorum faciendam sese ingerere inciperet. Observaverat fortè S. Jacobus Elephantum Apollitorum socordiam & pusillanimitatem, tum quando eo relicto omnes fugerunt, tum quando timore perculsi sese è publico subducebat Propter metum Iudæorum. Atque ideo ut illos in altum boni Ducis animaret, & excitaret, illis ob oculos ponit, non purpureum mori vel uræ liquorem sed proprium sanguinem, quem immani Herodis iussu operante carnificis manu è collo à busto præciso effudit: *Iacobus qui primus in arenam proflexit, manusque cum hoste confixit, Christiana phalangis principatum sibi acquisivit: sic inter Apostolicos servatus apices factus est ipse Princeps.*

9. Gloriosus hic Apostolici exercitus Dux ab Incarnata sapientia Bonæges est appellatus, quod idem est, ac *Filius tonitru*. Scio equidem uome a istud ei minime à Christo imponendum fuisse, nisi ipse aliquam cum tonitru haberet similitudinem & Analogiam. Fortè hoc nomine insignitus fuit, quia sicut Seneca dixit: *Mira fulminis si int uerba uel, opera sunt?* Ita quoque talia fuerunt sancti Jacobi opera, quia *Mirabilis Deus in sanctis suis.* Non equidem ignoro Alexandrum Magnum tanquam Dominum terræ & maris ab Apelle fulgur in manu sua deferentem fuisse depictum. Pate quoque modo sanctus Jacobus tanquam tonitru filius, & uelut generosus belli spiritualis Dux, Vexillum Crucis plantando, in possessionem suam sibi vendicavit Iudæam & Samariam, Iumen Iberum & Sarcusæ, Hispaniæ & Indiæ. Fortè etiam, quia sicut fulmen dum ætæ exhalationibus generatur, virtute Solis

elevatorum in altum, in media æris regione *Concoquitur in lapidem, qui erumpens, & tonitru corrusionemque faciens, omnia ladt in qua impigerit, vincto semper comite:* Ita sanctus Jacobus virtute mystici Solis Christi in sublimè elevatus, & uento Spiritus sancti adjutus, Demones dissipavit & abegit, qui ab Herimogene & Philetæ ueluti Diadotiabantur. Fortè nominis hujus origo inde quoque desumpta fuit, quod sicut tonitru, ut sanctus Gregorius scribit, super Nurciam delapsum, omnes qui in illo ditricu repenebantur serpentes dissipavit & abegit: *Tonitru omnes illos, qui eundem locum occupauerant serpentes interemit;* Ita quoque sanctus Jacobus prædicationis suæ efficaci tonitru uenenosos infidelitatis serpentes confudit & prostravit. Vel inde fumitur nomenclatura: quod sicut ex tonitru occisi sunt sexcenti Saraceni facti templi Sancti Michaelis in monte Gargano in ualores: *Et celo fulgura templi S. dimissa sexcentos Saracenos obruerunt:* Ita quoque sanctus Jacobus in favorem & subsidium Ferdinandi I. Anno 1045, dissipavit Saracenos Urbem Conimbriæ uolenter & tyrannicè occupantes, Maurosque aduersum quos pierrissimus Rex Ramirus pro Christi fide Anno 834, belligerabat in irreparabilem confusionem redegit. Vel quod sicut tonitru hanc sibi proprietatem uendicat, quod argentum & aurum consumat, burfam siue marsum relinquit intactum, liquefaciat enssem, nec tamen tangat uaginam, consumat uinum sine ulla uasis offensione: *Lotulus integris atque illis constitatur argentum, manente uagina gladius liquefit;* scribit Seneca: Ita quoque S. Jacobus per Dei uerbum penetrabat animas, nullo corporibus damno illato, prouti circa Lupam Reginam accidit: Aut uerò quod sicut tonitru ibi majores causat effectus, ut majorem inuenit duritiem & uolentiam: *Valentiora quia resistunt, uehementius dissipat:* Ita quoque sanctus Jacobus in Hispaniis ubi majorem à principio inuenit resistantiam atque duritiem, majores quoque produxit uirtutis suæ effectus, dum illam ad Catholicam fidem conuertit. *Durior quidem Hispania fuit, nec facile quidem fidem Christi suscepit.* Tonitru uel fulmen intra nubes viscera concipitur, dumque in media æris regione nubes illud ueluti jam jam pariter subhsit, quasi mulieris parturientis ob uiscerum conuulsiones patenter dolores, uidentur dolentes ejus & horridæ

Simon Majol. Coll.

D. Greg. l. 5. Dial. c. 1. 1.

Laur. Sur. in Dedicat. in monte Gargano in ualores: Et celo fulgura templi S. Mich. in Gargano. Ferdinandi I. Anno 1045. dissipavit Saracenos Urbem Conimbriæ uolenter & tyrannicè occupantes, Maurosque aduersum quos pierrissimus Rex Ramirus pro Christi fide Anno 834, belligerabat in irreparabilem confusionem redegit. Vel quod sicut tonitru hanc sibi proprietatem uendicat, quod argentum & aurum consumat, burfam siue marsum relinquit intactum, liquefaciat enssem, nec tamen tangat uaginam, consumat uinum sine ulla uasis offensione: Lotulus integris atque illis constitatur argentum, manente uagina gladius liquefit; scribit Seneca: Ita quoque S. Jacobus per Dei uerbum penetrabat animas, nullo corporibus damno illato, prouti circa Lupam Reginam accidit: Aut uerò quod sicut tonitru ibi majores causat effectus, ut majorem inuenit duritiem & uolentiam: Valentiora quia resistunt, uehementius dissipat: Ita quoque sanctus Jacobus in Hispaniis ubi majorem à principio inuenit resistantiam atque duritiem, majores quoque produxit uirtutis suæ effectus, dum illam ad Catholicam fidem conuertit. Durior quidem Hispania fuit, nec facile quidem fidem Christi suscepit. Tonitru uel fulmen intra nubes viscera concipitur, dumque in media æris regione nubes illud ueluti jam jam pariter subhsit, quasi mulieris parturientis ob uiscerum conuulsiones patenter dolores, uidentur dolentes ejus & horridæ

Seneca natur. l. 7. c. 40.

Seneca l. 2. c. 52. 53

Ioan. Ofor. in fest. S. Jac.

voces ad stellas usque ascendentes exclamante
 audiri, tremunt in mari naves, feræ terrefactæ
 latibula & specus suas petunt, fabricæ coneu-
 untur, tremunt homines, imò ipsamet terra, ta-
 met si natura sua immobilis sit & stabilis, vacil-
 lare tamen videtur, quia tonitru suo terribili fra-
 gore & terrore, omnium quæ in terris vivunt,
 creaturarum pectora percussit. Merito igitur
 Filius Dei sanctum Jacobum *Boanerges*, id est,
filium tonitru appellavit, quia prævidebat quod
 è gravido cælestis gratiæ sinu enatus, per tonitru
 vocis suæ, & Evangelicæ prædicationis fulmen,
 per terrefactus esset Magos, consternaturus Sa-
 racenos, in fugam acturus esset Mauros, dissi-
 paturus Tyrannos, integrosque infernalium
 armatum exercitus profligaturus esset. O ful-
 gur terrificum, O inclytum Apostolicæ militiæ
 Ducem! O Dux & dorus Hispaniæ *Boanerges*
 Christus Jacobum nomine novo vocavit, ut *vita*
 sanctitate & miraculis esset quasi fulmen, & vocis
 efficacia esset quasi tonitruum, quod homines &
 infideles ac barbaros concuteret.

*Corn à
 Lop. in c. 3.
 Marci.*

10. Pro certa veritate compertum habeo,
 non sine peculiari divini dispositionis mysterio
 accidisse, quod gloriosus Apostolus noster licet
 inter Judæos natus fuerit & mortuus, postea
 tamen à discipulis suis sepeliendus in Hispani-
 am fuerit transportatus, non obstantibus tot à
 Lupa Regina factis oppositionibus & contra-
 dictionibus: *Decollato igitur Jacobo, Discipuli e-
 jus nocte corpus navi imposuerunt, & sepulchrum
 ejus divina providentia committentes, navim sine
 remigio conscenderunt, & Angelo Duce in Gal-
 litiam in regno Lupa Regina applicaverunt, inquit
 Petrus Episcopus Equilius. Scio quod Jacob
 moribundus à Joseph filio suo Vice Rege Ægy-
 pti aliam non postularit gratiam, quam ut sub
 jurejurando sibi promitteret, quod ossa sua non
 in Ægypto, patria nimirum aliena & peregrina,
 sed in Mesopotamia patria sua sepelire vellet, ut
 hac ratione ossa sua juxta alios antecessores suos
 quiescerent: *Facias mihi misericordiam & ve-
 ritatem, ut non sepelias me in Ægypto, sed dormi-
 am cum patribus meis, & auferas de terra hac.*
 Et corpus sancti Jacobi est inter patrias suos,
 & tamen à discipulis suis sepeliendum deporta-
 tur in terram alienam & extraneam! Ctedem ul-
 ne forsitan Apostolum ductum fuisse motivo
 Scipionis Africani, qui ob multas injurias à pa-
 trioris suis receptas, indignabundus ad patriam
 conversus dixit: *Ingrata patria, ossa mea non pos-
 se debis. Nam tamen ossibus meis cunas de-
 detis, meis tamen cineribus tumultum dare ne-**

*Pet de Na-
 tal. in vita
 S. Jac.*

*Gen. 47.
 30.*

quaque poteris: Jacobus equidem idem dicens
 & faciendi occasionem habebat, verum in ejus
 corde nec ira, nec indignatio, nec vindicta er-
 eos, qui illum ad mortem usque persequebantur
 locum habere poterat. His addo difficultatem
 longè majorem. Ex quo enim ejus discipuli cor-
 pus illius in Hispaniam sepeliendum deporta-
 tur eidem honorificum aliquod vel Tolentia
 Castilia, vel Madriti, vel Salamancæ, sepulchrum
 non procurant, sed eundem in Galitiam, & præ-
 cipue Compostellam deportant: Respondent
 quidem poterit, quod cum olim ut scribit Cæ-
 lius Rhodigini conclusio fuerit quod milibus
 qui in militia se laudabiliter & generose ge-
 rant, daretur stella quædam, quæ erit velut
 artha securi præmii, quod prælio consumma-
 to, erant consecrari: *Stellatura in militum es-
 nona erogatione, videtur frumentarii essetis-
 similis, quibus acceptis, plebs gratissimum distribu-
 batur frumentum. Idem cum sanctus Jacobus
 dux fuerit militiæ Christianæ & Apostolicæ,
 pro qua Hispani semper tanquam fideles
 Orthodoxi egregiam navarunt, & tantum
 navant operam, voluisse eum corpus Gal-
 liticæ & Compostellanis consignare, velint antiam
 securi præmii. Hæc autem responsio totam
 adæquate difficultatem non videtur ac proinde
 pro solidiori responsione sequentem Scripturam
 locum dignanter attendit. *Mortuus Dux Jo-
 sue, & ut sacret textus asserit, sepelietur eorum
 Thamoatate, civitate nimirum sita in ul-
 timis tribus suæ confinibus: Sepelietur enim in
 finibus possessionis suæ in Thamoatate, qua est sita
 in monte Ephraim: Cur obiecto in finibus, & in
 ultimis tribus suæ terminis sepelietur? Nuncquid
 honorificentior em sepulchrum attribueret po-
 tuissent, in tali aliqua civitate, seu Metropoli,
 quæ in medio Provincie fuisset situata? Neque
 quam, sed in confinibus convenientius sepeli-
 batur, nam ex altera parte Moabitæ jurati Israe-
 litarum inimici subsistebant, atque ideo sepeli-
 tur Josue in hisce confinibus, ut si aliquando ad-
 versarii nostri ad insultandum nos venerint, non
 & videant, ibi sepulchrum esse eum, qui sicut ipse
 in vita formidabilis fuit, ita quoque mortuus
 eisdem terrorem & formidinem incutiet, si que-
 iter suum sistant, nec vel passum unum ultra
 procedere præsumant. Sanctus Jacobus sepul-
 tus est Compostellæ, in ultimis Hispaniæ totius
 terminis, juxta Turcarum confinia, ut etiam
 post mortem, velut Dux inclytus & invictus
 Hispa-**

Handwritten notes in red ink on the left margin, including 'X' and other markings.

Hispaniam & Christianitatem defendat ejusq; ossa servantur ad inimicorum terrorem, sintque veluti securum, vallum, munimentum & fortitium adversus omnes immanes Thraciae insulatus. Unde merito replicare hoc loco potero verba illa, quae alius quidam dixit de ossibus Jacobi Patriarchae ex Aegypto in Sichein translatis: *Hosium telus non alia opposuit arma, quam Patriarchae cineres: Turcarum telus non alia opposuit arma, quam D. Jacobi Apostoli ossa.*

11. Dicite sodes O Auditores, causam, si eam nostis, cur in Hispania nullae aliae gentes admittantur praeterquam Catholicae? Excluduntur enim ab inde Haeretici, Hebraei non conceduntur per totam Hispaniam incolatus, Turcae quoque ibi locum non habent, nec ullus infidelis, aut alius qui Legem Evangelicam non observet. Cum tamen in omnibus Europae Provinciae Hebraei saltem admittantur, quicquid sit de Haereticis. In Hispania autem quae vera Hispania est, alios non invenietis praeterquam solos & meros Catholicos! Unde hoc procedit? Fortè quia Rex Catholicus sub gloriosa Coronae suae umbra aliam quam Catholicam fidem nequaquam admittit? Nihil quidem habeo quod responsioni huic opponam. Verumtamen potius id ipsum attribueadam videtur Sancto Jacobo Apostolo, qui Hispaniam in suam protectionem sibi vendicavit, ac proinde nulli fidei Christi inimico saluum conductum ad Hispaniam incolendam indulgere decrevit. Spero quod ad id ipsum dilucidandum sequentem audire Historiam vobis non displicebit. Erat quondam Roma Templum sumptuosissimum, in quo caeca Genulitas plurimos Deos venerabatur & adorabat. In idem autem Templum Tarquinius Jovis statuam collocare, & ut is solus in eodem adoraretur, praecipere decrevit. Porro omnes Dii qui hactenus in illo templo fuerant religioso aliquo cultu venerationis affectu, Jovi libenter quidem cedebant, consentientes insuper ut illi soli in eodem loco adorationis cultus adhiberetur, unico duntaxat Deo accepto, qui Deus Terminus vocabatur, hic enim solidè persistere, & nulli aliorum Deorum locum vel cultum cedere voluit? vocabaturque Terminus, eò quod omnia Romanorum consilia & Termini sub ejus erant protectione constituti. Eheu quor gentes Catholicae fidei inimicae & hostes non jam in Templum, sed in universam Hispaniam admitti desiderant, sed castro profusuritate conatu, licet enim aliae Civitates vel

Paoleti Sanctoralis.

Provinciae locum cedant sive Hebraei, sive Mahometanis, sive schismaticis, sive Haereticis, DEUS tamen Terminus, id est, Sanctus Jacobus Apostolus, qui in Galitia quae limes & terminus est Hispaniae, locum illis nunquam cedere decrevit, & praeter Religionem Orthodoxam Catholicam nullam aliam patitur, aut admittit.

11. Omnes illi septem Discipuli qui corpus Jacobi Apostoli Compostellam versus deportarunt, Hispani fuerunt, ab eodem Apostolo ad fidem conversi, qui quando per terras proficiscebantur, cadaver Apostoli arcae cuidam inclusum, in humeris suis deportarunt. Nolite credere id sine peculiari mysterio factum fuisse? Et quidem si illud penetrare velitis, mementote ejus quod scribit Valerius Maximus: Postquam enim Romae diem suum obisset, Paulus Aemilius, Legatus Macedoniae in urbe praesentes, circa instantia funeralium solemnia à Senatu Romano haec sibi gratiam fieri rogarunt, ut scilicet iis in die sepulturae, propriis suis humeris exciperet & deponeret cadaveris Aemiliani feretrum: *Principes Macedoniae cum Legationis nomine Roma morarentur, funebri lecto spontè sua sese subjecerunt.* Quae actione demonstrare voluerunt, quod sicut Macedones, in victo robore hujus Ducis dum viveret, armorum vi fuerant subjugati, ita quoque ea actione protectari voluerint, quod eidem etiam post mortem spontè propria velint esse subjecti & subjugati, cadaver ejus humeris suis portando: *his enim et Paule Macedoniae urbi nostrae illustrem ostendit, incolam, spoliis suis, fatis sanctum humeris.* Porro sanctus Jacobus armis verbi Divini in Hispania dum viveret dimicans, devicit, fideique Catholicae subjugavit novem Hispanos, è quibus duos ibi praedicandi Evangelii causa reliquit, septem autem alios secum in Judaeam perduxit: *Solummodo novem ibi discipulos acquisivit, duos ex illis ibidem causa praedicationis reliquit, & alios septem secum assumens in Iudaeam rediit.* Mortuo autem glorioso Apostolo, atque ab impio Herode Martyrio affecto, septem illi, universam Hispaniam repraesentantes, sacrum Apostoli corpus per rotam viam usque in Hispaniam humeris suis deportarunt, per hoc insinuantes, quod sicut Apostolus noster tanquam Dux invictus & inclytus de iis devictis triumphaverat in vita, ita quoque Legi Evangelicae subjugaturus esset universam Hispaniam post mortem. Unde pariter Hispani illi Sancti Jacobi discipuli cum

M m

Ma

Alphonj. Vigiegas.

Val. Maxim. lib. 2. c. 3.

Idem ibid.

p. etr. de Natal. in vita ejus

Macedonibus Legatis dicere poterant *Bis re Hispania nostra Iacobe illustrem ostendit, incolumem spolis suis, fatis functum humeris.* At verò uti non indoctus Scriptor quidam ait, vivus & mortuus per sacras suas reliquias Hispaniam honorare voluit: *Hispaniam etiam, sacro suo corpore voluit honorare, ut vivens & moriens Hispania esset.* Proprium namque est belli ducum, non tantum inimicos suos armis vincere, verum etiam eosdem jam devictos & prostratos benevolentia, civilitate, & clementia sibi devincere.

13. Hercules in tanta erat apud Pygmeos formidine, ut quando Leonina pelle indutus eandem nonnihil tantum commovebat, omnes perterre facti & consternati in fugam se protius recipere. Porro quantum inimici mundani & infernales ex solo armorum Apostolici Athletæ nostri aspectu confusi & prostrati fuerint, facili conjectura ex sequentibus eventibus colligere licet. Refert Vinc. Belluacensis, Nobilem quendam Civitatis Bartimonæ qui Sacrum Jacobi corpus veneratutis Compostellam adierat, hanc ab eodem gratiam postulasse, *Ut deinceps à nulli hostibus detineri possit.* Dum igitur revertetur in patriam, repetitis vicibus, divetisque in locis in mari captus fuit, catenæ verò quibus viactus erat, mirabiliter semper dissolvebantur. Ultima autem vice cum veluti mancipium venditus esset, pedes ejus duabus gravibus catenis vinciri fuere, cui S. Jacobus ab eo in adiutorium advocatus apparuit, & ruptis catenis liberum dimisit. *Ruptis catenis vir ille solutus, per urbes & castella Saracenorum quandam partem catena ferens in manibus in testimonium tanti miraculi, ad terram suam Saracenis videns palam rediit.* Paganus autem quidam, manus in eum conjicere & damnificare eum volens, *visa catena torrens fugiebat.* Quin etiam à truculentis & horrendis regionis illius feris se læpè defendit: nam hæc eum devorare quidem volebant, sed statim visa catena, quam Apostolus tetigerat, recedebant. Hermogenes Philetem juvenem arte magica immobiliter constructum tenebat, qui à Jacobo Apostolo conversus, eidem quicquid sibi acciderat infirmari fecerat, unde *visu ad eum Apostolus sudarium suum, cujus contactu confestim solutus Philetes.* Quid plura? Idemmet Hermogenes postquam Christi fidem amplexatus esset, graviter à Dæmonibus infestabatur, quem ut Jacobus ab hæc per Dæmonem ei intentatis molestiis liberaret, baculum suum eidem transmissit: Cui

Apostolus baculum suum dedit, & ille sanatus ab eo. Verè instar veri Ducis hac in re se habuit, nam hæc creaturarum adeò vilem, ut fuit Dæmones fustibus & baculis prostrabat.

14. Unicum est quod mihi nonnemo objicere posset, scilicet quod securi caput ad mentem superior ad subditos, ita quoque belli Dux ad milites relationem dicat: *Remota autem anno Belatorum, auferitur & alterum.* Cum igitur Jacobus nullo sub se milite haberet, quomodo Capitaneus vel belli Dux esse potuit? Quid audio? Tunc Jacobum nullo habuisse milite asserere audes? Præterea novem discipulos quos sub vexillum Crucis conscripsit, & militare fecit & de solis Equitibus qui non solum in Hispania, verum etiam in Italia & intra Europa in tanto numero staret, & sub protectione Sancti Jacobi vivunt, hoc loco mentionis volo, an non hi sunt generosi ejus milites, qui pro sanctæ Ecclesiæ Dei protectione contra infideles arma gerunt? Cum his & de his loquebatur Sanctus Archiepiscopus Valentinus cum illi dicebat: *Cum aliqui religionis sint infirma, ad hospitium peregrinorum, alia ad redemptionem captivorum, alia ad exemplum hominum, alia ad vacandum contemplationi: Audite o vos generosissimi Equites Jacobi: Vester ordo in firmus est ad defensionem fidei.* Ad hoc generositatem & magnanimitatem deprecandam sufficit dicere, quod sint milites tam generosi Ducis & Athletæ, qualis fuit S. Jacobus. Unde si ille quondam Franciæ Rex juvenem Hispanum, qui ad latus suum ense concinne admodum accinctus erat videns, Hispanos armatos nasci dixit, melius idiplum de militibus seu Equitibus Sancti Jacobi de Spada dici poterit, nimirum illos nasci intrepiditate & generositate armatos. Vos contra inimicos Christi, sive illi Mahometani sive Mauri, vel etiam Saraceni sint, unquam decertastis, quin victoriæ honorem semper ab his reportaveritis, aut palmam martyrii. Unde supradictus Sanctus Archiepiscopus incomparabilem validitatem & animositatem vestram, quam in tot generosis actionibus incipido corde demonstrastis, digne concelebrans hoc celebre de vobis encomium exclamavit: *O felix militia que semper fuit victoriosa, omnibus insuperabilis, nam si vincit, quantæ gloriæ si perimatur, est victoria.*

PARS SECUNDA.

15. *Esco teffom populus dedi enim, Dico me pro.*

Vin. Belluacensis in spect. hist. l. 25. c. 39. Tho. de Truill. in festo S. Jac. Petr. de Natal. ubi sup.

Handwritten notes in red ink on the left margin, including 'F. T. T. T.' and 'X V'.

Preceptor. Præterquam quod sanctus hic Christi Apostolus magnus Christianæ militiæ Dux fuerit, magnus quoque fuit doctrinæ Evangelicæ Magister. Hic namque, inquit S. Vincentius Ferrerius, primus fuit inter omnes Apostolos qui illum docere cepit. *Fuit primus Apostolus qui exercuit legationem Evangelicam, ut proinde merito ei attribuit possit titulus ille, quem S. Ambrosius Eleazarus imposuit, dicens. Fatus ceteris magisterium Callistus Papa II. certos quosdam admirabiles casus recenser, qui in propria ejus accidere personæ, quando quatuordecim circiter annorum adolescentulus erat. Inter alias namq; devotiones quibus agebatur, una erat qua singulariter ferebatur erga S. Jacobum. Dum autem huic devotioni inisteret vana quadam ipsum incescit ambulandi variasque mundi regiones perlustrandi curiositas: cui ut satisfaceret itineri se committens, libellum quendam eo præcipue sine secum sumptis, ut res raras magis que notabiles quæ in itinere occurrerant, sive visas, sive auditas in eo annotaret. Die autem quadam sylvam quandam petranensis, in latrones incidit, qui ipsum rebus omnibus quas habebat exuerunt; libello prædicto ei duntaxat relicto: *Raptis omnibus spoliis meis, codex mihi tantum remansit.* Postea verò in carcerem quendam conjectus fuit, in quo iterata vice omnis ei pecunia adempta fuit, libello semper ei salvo manente beneque servato: *Perdita censu meo mihi tantum modo codex remansit.* Multoties in mare & flumina lapsus est, cum evidenti vitæ periculo, nec tamen libellus ille vel minimum defactus fuit. *Et minime codex infectus evasit.* Nocte quodam dum profundo quodam somno teneretur, ignis domum in qua degebat cortipiens, quicquid in ea uspiam aservabatur combussit: Juvenis autem quasi miraculosè vitæ periculum evadens, libellum suum à flammis illa salu & intactum remansisse deprehendit: *Et codex meus evasit intactus.* Supra omnem igitur modum admirabatur, qua ratione fieri posset, quod libellus ille inter tot latrociniorum, naufragii, & incendi pericula, aliis omnibus facultatibus suis deperditis conservaretur immunis & illæsus, causamq; ejus sciendi cupidus suspicatus est, id fieri propter aliquas particularitates, S. Jacobum Apostolum miraculosè concernentes, intra librum descriptas. Contigit autem quod paulò post dictus Apostolus eidem juveni dormienti apparuerit, eiq; revelaverit, quod ille ipsemet dictum superius librum semper conservavit, sub-*

jungendo in hæc verba: *Itaque miracula quæ in hoc codice continentur, diebus festis legantur.* Merito hic investiganda est causa ob quam S. Jacobus tantam hujus libri conservandi curam habuerit. Mihi autem respondendum videretur id factum, quia liber ad ipsum pertinebat Miles etenim curam & rationem habere debet armorum suorum? Et apud Thebanos magnum dedecus erat, si miles aliquis scutum suum perdidisset. Unde Epimandras ad mortem usque vulneratus, lætus ex hac vita decessit, ed quod scutum ab inimicis sibi, minime ereptum intra manus suas adhuc teneret. Pari quoque modo Magister & discipulus ahibita curare debet, quam ne arma sua, id est, libros suos amittat. Quod igitur S. Jacobus librum Callixti Papæ, qui tunc Guido Burgundus vocabatur, adeo sollicitè conferavit, per hoc verum se Christi discipulum & fidei Catholicæ doctrinæ que Magistrum se esse demonstravit: *Factus est ceteris Magisterium.*

15. Cum Civitas Conimbriæ a Saracenis occuparetur, Ferdinandus I. Hispaniarum Rex ad obsidionem urbis illius dissolvendam cum toto exercitu suo eo processit. *Volens eam eripere Saracenorum miserabili iugo.* Id quod accidit Anno 1045. Accidit autem quod Episcopus quidam Græcus Peregrini habitu indutus, cui nomen Stephanus erat, cum à multis S. Jacobum Hispaniæ Protectorem esse illique nationi in præliis peculiariter propitium esse intellexisset, & quod *Armatum in multis præliis soleret favore Hispani:* Is id ipsum nequaquam credens iisit, dicendo S. Jacobum piscatorem natum esse, nunquam militem aut bellatorem fuisse: *Cæpi ipse irridere dicens, quod piscator esset, non autem eques, & in armis exercitatus.* Unde colligitur Peregrinum in magno errore fuisse falso credendo S. Jacobum Apostolum vel non posse, vel non velle Civitatem Conimbriæ protegere & defendere, utpote quem piscatorem tantum, non verò militem esse credebat. Opus igitur hic erat Magistro, qui illum falsitatem suam agnoscere faceret, & veritatem doceret. Et Ecce in promptu præsentem Jacobum Apostolum, ut uno eodèque tempore & militis & Magistri adimpleat officium. Hic igitur ut peregrinum edoceat veritatem, eidem totus armatus apparet, clavæque portatum Conimbriensium eidem exhibere dicens, ad hoc ut videas & intelligas, quod ad exercituum Hispanicorum defensionem præliis me intromittam, crastina die claves hæc Ferdinandus Regi consignabo, Civitatis Conimbriæ

Tho. de Truf. in fest. S. Jac.

Idem ibi. Et Casar. Bar. 1.1.

br̄ia portas aperiam, Agarenosq; in fogam turpē
 convertam. Neq; enim tantum piscator sum,
 prout malē credis, verum insuper miles & Ma-
 gister. Militem me esse, hæc, quæ cernes, arma
 manifestant: Me verò Magistrum esse veritas,
 quam tibi indico, firmiter persuadet? Et si hoc
 tibi non satisfaciat, totum quod dixi, oculari ex-
 perientia verum esse conperies, hiq; dictis o-
 festum disparuit: ut intelligas, quod ego soleam ar-
 matus favore praelis ipsis Hispanis: Propterea in
 hoc habitu & ornamento tibi apparui; & claves
 has gesto, ut aperiam Ferdinando Regi portas Civi-
 tatis, quam obsidet, & ab ea Agarenos omnes longē
 propulset. Unde sicut Christus Magistri partes est
 executus, quando Exprobravit crudelitatem dis-
 cipulorum, ita quoq; in præsentī casu S. Jacobus
 Magistri officium exercuit circa peregrinum.

17. Multi S. Jacobum illi lapidi pretioso qui
 Chalcedonius vocatur, comparant, ob multas rati-
 ones. Primò quia si hæc gemma incalcescat,
 paleam sibi attrahere noscitur: *Iste lapis cale-
 stus paleas attrahit.* Jacobus à Divina charitate
 incalcescens, quot infidelium animas ad fidē per-
 traxit? & in particulari quidem novem ex His,
 pania assumptos & adoptatos discipulos, deinde
 duos Magos Hermogenem scilicet & Philetā?
 Item Lupam Reginam quæ per miracula per S.
 Apostoli reliquias patrata, ad Christi fidem con-
 versā, sumptuosè ei ex proprio palatio suo tem-
 plum extitit. Aliam quoq; infelicis & misera-
 bilis cuiusdam animæ paleam è manibus Dæ-
 monis & Inferni flammæ sustulit & liberavit:
*Cum ad Infernum à Damonibus duceretur, B. Ja-
 cobus occurrit, & ipsam ab inferno & à Dæmoni-
 bus liberavit.* Volunt insuper Scriptores, quod
 Chalcedonius ad collum gestatus, activitatem
 habeat illuminandi mentem, ad superandas o-
 mnes difficultates, diabolicis quoque illusioni-
 bus resistendi & conservandi virtutem: *Perfora-
 tus & portatus facit vincere causas, resistit illu-
 sionibus Damonum, & virtutes conservat.* Ad cu-
 juslibet Magistri officium spectet, ut doctrinam
 veram atque Catholicam in salutem animarum
 alios edoceat: modum quoque tradat superandi
 difficultates ab Hæreticis vel infidelibus contra
 fidem Christianam moras & excitas, pro-
 uti Jacobus fecit, qui falsas rationes & cavil-
 losa Magorum argumenta dissolvit, illusionibus
 quoque Diabolicis intellectum Hermogenis
 & Philetæ obfuscantibus, ne verum Deum a-
 gnoscere & adorare, pro viri sui parte se
 opposuit, fidemque in iis qui infidelitate depo-

sita ad Dominiū se converterunt strenuē con-
 servavit.

18. Ipsemet quoque sanctus Apostolus, qui
 Doctor & Magister gentium fuit, sanctum Ja-
 cobum Magistrum suum recognoscere non est
 dedignatus, siquidem ad ipsum confugit ut Ca-
 tholicæ fidei dogmata cum ipso conferret, quo
 sine Jerosolymis ipsum expressè convenit. Un-
 de Chrysostomus affirmat, quod *S. Jacobus*
Jerosolymam, ut conferret de dogmatibus suis cum
Paulo. Magister itaque fuit doctrinæ ejusdem
 Apostoli, eam dilucidando, explicando, tam-
 que liberando à cavillationibus multorum qui
 eandem à veritatis semita deviare querebant.
 Cui enim S. Jacobum tantum in materia ceo-
 peribus bonis (de quibus Epistola ejus esse
 fertissima) scripturæ extitit? Et quidem in
 hoc particulari sensu quod Fides sine operibus
 mortua est? utique hoc duntaxat motivo, ut
 nimirum mentem illuminaret eorum, qui fal-
 sam fidem ad justificationem nostram sufficere
 credebant, S. Pauli doctrinæ in illis dicens:
Arbitramur enim justificari homines per fidem,
Jacobus immon: ne quis ex Paulo erraret, putare
que solam fidem justificare, scripsit suam Epistolā
hoc fine, ut doceret opera requiri ad justificationem.

19. Alii Jacobi Magistrum per aliam qua-
 dam similitudinem vel Analogiam exprele-
 runt, faciendo ipsum Carbunculo similem, gem-
 mæ nimirum pretiosissimæ quæ inveniri potest,
 quæque omnes alias in splendore suo excedit:
Dicitur carbunculus, quia videtur quasi carbo
*ignis non ardore, sed splendore, cuius fulgur est ra-
 tus, quod nec nocte vincitur, lucet enim in tene-
 bris, adeo ut flammæ ad oculos vibret.* Lusitanæ
 Rex in more positum habebat, quod in die so-
 lemni Corporis Domini ad frontem equi sui la-
 spendi curaret Carbunculum quendam luci-
 distimum, qui vias & plateas quas obibat lumi-
 ne suo illustraret: *Præferebat in fronte equi Car-
 bunculum tantum & tam fulgidum, ut plateam*
illustrare videretur. Ehem quam aptè à postolo
 nostro hæc gemma competit, quando nimirum
 veluti Magister doctrinæ Evangelicæ gentili-
 um & infidelium mentes illuminabat docen-
 do, ut veritatem agnosceret, verumque Deum
 credere possent. Ita inter Gentiles & Judæos licet
 Jacobus, omnes sua sapientia & sanctitate illu-
 minavit Nolo hoc loco præterire aliam simi-
 liam quendam Carbunculi proprietatem: Dicit
 enim Plinius quod *quis persusus in ardore,*
& in aceto positus, splendet in magis. Jacobus in
 per.

Apud Tho.
 de Trus.
 ubi sup.

S. Mar.
 26. v. 14.

Petr.
 Berch. in
 Red. l. 10.
 n. 59.

Jac. de
 Vorag.
 ser. 1. de
 S. Jacobo.
 Et Vinc.
 Bell. in
 spec. Hist. l.
 26. c. 38.
 Petr.
 Berch.
 ubi sup.

Handwritten notes in the left margin, including the word "X" and some illegible text.

persecutionum aquis in charitate magis magisque accendebatur. An non enim ardentis charitatis effectus fuit, quando ad Martyrium procedens, paralyticum sanavit ab ipso depositum protinus sanavit? *Quem Apostolus in vocato Christi nomine sanum effecit.* Josias qui eum tunc fuit ex collo suspecto tenebat ligatum, vilo predicto miraculo, veniam ab eo postulavit: *Et ipse veniam dedit Josia & osculum pacis etiam ipsi contulit.* Sicut etiam Carbolunculus aceto impositus *plendescit magis*, ita quoque Jacobus in amaritudine mortis cohibitus, dum sanguinem suum funderet, vitamque pro amore Christi prodigeret, tanquam magnus Magister omnes alios Martyrii tormenta patienter sustinere docuit. *Ita Jacobus in persecutionibus magis charitate Christi exarsit, adeoque primus inter Apostolos martyr occubuit.* Et tanquam Magister doctissimus (non mihius quam Julius Caesar) duas nos lectiones edocuit, una qualiter per verbum Dei sentire, altera verò qualiter pro fide Christi mori debeamus: *Disce sentire, disce mori.*

20. Optarem scire causam ob quam inter omnes alios Apostolos ad solum Jacobum quartum fidei mysterium de passione & morte Christi Jesu prædicare spectari: *Passus sub Pontio Pilato, Crucifixus, mortuus, & sepultus est.* Mysterium sanguineum & cruentum martis & mortis, in quo omnis generis bellica instrumenta concurrunt, nimirum gladii, clavi, spina, Crucis, Lanceæ & varia quoque in militia usitata actiones militares acciderunt, nunc perfidia & prodiciones, & militum, id est, Judæ defectio nes, mox eorum recuperationes, & de novo aliorum acquisitiones, latronis nimirum & centurionis, nunc insultus & invasiones nocturnæ, quales in hortu videntur Gethsemani paulò post falsorum testimoniorum stratagemata & subdolæ inventiones, nunc præstantium turpes fugæ, qualis fuit illa metuculosorum discipulorum, de quibus dicitur: *Relicto eo omnes fugerunt:* Nunc ejusdem primoribus rebelliones: *Mulier non novissimum* Nunc Ducis Generalissimi captivitas: *At illi manus iniecerunt in eum, & tenuerunt eum.* Videntur quoque in hoc mysterio profunda & horrenda vulnera, sanguinis copiose effusiones, crudeliter immanesque cædes. Ac proinde mysterium istud Martiale, non a Petro, aut à Joanne nec ab Andrea aut ab aliis, sed à solo Jacobo prædicatum est: quia tractans *fabrilis fabri, & ut Poeta scribit:*

*Narrata de ventis, de Tauris narrat Arator
Enumerat miles vulnera, Pastor oves.*

Ovidium.

Quia Petrus à Redemptore nostro creatus est Papa, & potestatem accepit exercendam in celo & in terra, ided hic Deum prædicavit tanquam creatorem cæli & terræ, dicens: *Credo in Deum Patrem omnipotentem creatorem cæli & terræ.* Ad Andream pertinere prædicare Filium Dei tanquam veracem Melliam nostra mortali carne amictum, quia fuit primus inter discipulos, qui ipsum tanquam talem recognovit, eique una cum Simone fratre suo obedientiam reddidit: *Invenimus Messiam, quod est interpretatum Christus, & adducit fratrem suum Simonem ad Jesum.* Ac proinde ei soli conveniebat eum tanquam talem prædicare, dicendo: *Es in Jesum Christum filium ejus nativum Dominum nostrum.* Joannes qui discipulus fuit amori totaliter deditus, aliud mysterium notificare non debebat, quàm mysterium amoris, quale est Incarnationis verbi, dicendo: *Qui conceptus est de Spiritu sancto, natus ex Maria Virgine.* Jacobus denique de subjectis martialibus tractat, de armis feliciter, de vulneribus, de sanguine, de confectibus, de morte: dicendo: *Passus sub Pontio Pilato, Crucifixus, mortuus, & sepultus.* Unde facile conjicere possumus, ipsum Ducem bellicum strenuissimum fuisse, qui eadem die qua Generalissimus suus, id est, s. Martii pro fide dimicando sanguinem suum fudit, & mortuus est. In hac autem passionem & mortem Christi prædicandi functione, egregium quoque Magistrum se esse probavit, siquidem per distinctiones congruas & terminos Philosophicos magnam omnibus dedit satisfactionem? Actionem assignando per *Ly passus*, Agens autem innuit dum ait: *Sub Pontio Pilato:* Qualitatem autem acti onis indicat, cum dicit: *Crucifixus*, terminum quoque exprimit actionis, cum dicit: *Mortuus*, operis denique complementum asserit *Ly Sepultus.* ò Dux bellicosissimus! ò Magister Eximius atque doctissimus. Ex scriptura notum est quod mortuo Josue gens ejus supra sepulchrum illius Solis ceteri statuam, in magni illius mirabili memoriam, quo illum firmiter consistere fecerat. *Ad conservandam memoriam illius prodigii quo solem steterat.* Hanc solis statuam appellavit *tamnat chares, id est imago solis.* Quantò igitur portiori jure glorioso Apostolo nostro, aurea quædam sculpenda est imago, in comparatione ad herocas illas actiones, quas cum in qualitate incluctis,

In symb. Apost. art. 1. 1.

Ioan. 1. v. 41.

In symb. Apost. art. 2.

Ibid. art. 4.

Ibid. art. 4.

Tho. de Trus. in fest. S. Jac. Apost.

duci; tum in conditione Magni cujusdam Magistri laudabilissime edidit? Sit autem statua isthæ Cæsaris statuæ non multum dissimilis, quæ velut bellator ensem in dextera, in sinistra autem tanquam Magister sustinet librum, hæc

que ei subnectatur Epigraphæ: *In utroque lae- bus. Sic enim prophético correspondebat vatino, quo dicitur: Ecce seftum populi mei dedi eam, ducem, ac præceptorem gentibus.*

SERMO VIGESIMUS PRIMUS
IN FESTO
S. A N N Æ.

Multi filia congregaverunt divitias, Tu supergressa es universas.
Proverb. cap. 31.

TAmetsi major pars hominum cum integro necessitatis vel egestatis exercitu absque ullis indultis induciis consistetur: fortuna tamen sæpe ut iis ad quos propendet prodiga manu felicitatis excidit, dum iidem divitiarum quasi montes aggerit, gremiumque suum argento & auro pleantimum expandit: *Copia singulorum sunt, quiis egeant, infinita multitudo,* inquit Romanæ facundia parens Tullius. Hæc fortuna Annem Senecam summa quadam constante ex septem cum dimidio millionibus auri locupletavit, quam ille summam possedit quidem, sed non æstimavit. Tanta itidem erat in Mæcedoniæ Regia auri abundantia, ut quadagesies mille equi illam ferre non sufficerent. Quam opulentus unicus tantum privatus in Ægypto fuerit, vel ex hoc facile conjicere licet, quod suis alimentis pariter & stipendiis sustentaverit octoginta millia equitum exercitus Pompeiani, atque ad mensam suam adhibuerit quotidie mille nobiles, idque tantò cum apparatu, ut cibi & potus aureis phialis & lancibus inferrentur, & pro quolibet ferculo aurea isthæ suppellex renovaretur. Civis quidam Romanus, cui nomen erat P. Clodius, palatium quoddam sibi in habitationem comparavit centum quadraginta septem millibus sestertius, ex quo censu quoad divitiarum suarum reliquum facile deduci poterit calculus. Pallas qui tandem libertus fuit Claudii Cæsaris confecerat cumulum ex septem cum dimidio millionibus auri, quibus ex arario publico adjuncta

fuerunt quadraginta aureorum millia. Rex Indiarum in Perside adeò dives erat, ut in sua Metropoli Pelimbrote pro omni nata belli occasione suis stipendiis quotidie sustinerent trecenta millia peditum & triginta millia equitum, ac demum octies mille Elephantibus alimentata subministravit. Soldani Babylonie exercitus ab hoste suo disparus passus est stragem magnam, in qua quæ hosti in prædam cessere divites, fuerunt incredibiles, amisit enim quadraginta milia currum qui pleni erant armaturis, auro passim laminis expolitis, quadagesies item mille haltas quarum culspides ex puro puro auro fabricatae fuere, scalas, quas secum ferebant, erant ex solido, & fuso argento, nonnullæ etiam aureæ erant: *Fuerunt in eodem exercitu scila proijus aurea & argentea.* Candaces Æthiopum Regias in continuo stipendiis sustentabat quinquaginta armatorum millia, & quadagesies mille alios viros, in diversis exercitiis occupatos prout per eis Coronæ suæ postulabat necessitas. Ex splendore & opulentia munerum, quæ Plinius Junior, de veris pailsim distribuit, de divitiarum quas possidebat, quantitate facilis esse poterat conjectura. Dum enim Filia Quintilianæ traderetur nuptui quinquaginta scutorum millia donavit sponsæ, & totidem sponso, eumque sibi horum munerum valore nimium fuisse parcos videtur, munificum hoc donum, *Munusculum nuncupavit.* Romano cuidam juveni, qui donaminabatur Firmus, trecenta scutorum millia assignavit. *Calvinia cognatæ suæ in augmen-*

*Cic. 2.
offic. Cor-
nel. Tacit-
us l. 13.*

*Franc.
Picus l. 2.
de Strygi-
bus.*

*Plin. l. 33.
c. 10.*

*Idem l. 36.
c. 15.*